

FONS UNITESA. DESCRIPCIÓ

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència	CAT AMGr 11 13
Nivell de descripció	Fons
Títol	Unitesa
Dates	1920-1967
Volum i suport	4,3 metres lineals de documents mecanoscrits, manuscrits i impresos mapa 2 caixons per organitzar fitxes i cartera d'un treballador

ÀREA DE CONTEXT

Nom del productor	Unitesa S.A.
Història del productor	L'any 1880, els germans Bonaventura i Isidre Comas s'estableixen a Granollers, procedents de Sant Feliu de Codines i, a finals dels anys 90 del segle XIX, traslladen la producció a un local del carrer Sant Jaume propietat de Vídua Puntas, segons la premsa de l'època. Entre els anys 1897 i 1899, s'inicia la construcció de la fàbrica de teixits. L'any 1897, Bonaventura i Isidre Comas Gras demanen permís per suprimir dos trams de carrers que travessen uns terrenys de la seva propietat per poder edificar una fàbrica de teixits i, el 1899, demanen llicència d'obres per construir una fàbrica tintoreria al carrer Sant Jaume número 74 de Granollers. La fàbrica iniciarà la seva producció amb el nom de Buenaventura e Isidro Comas, Fábrica de Tejidos. A finals del segle XIX, la fàbrica té 40 telers mecànics de cotó i, segons dades recollides per Salvador Llobet, el 1918, té un patrimoni de 174 telers mecànics i, l'any 1927, una plantilla de 150 treballadors. A la fàbrica de Filats i Teixits Comas, SA, l'activitat creix durant els anys vint i trenta, fet evident per les diverses ampliacions i reformes de la fàbrica fins al 1934. Aquest creixement és paral·lel al d'altres indústries de Granollers. És el cas de Roca Umbert o Can Trullàs.

A l'inici de la Guerra Civil, l'any 1936, fins al 1939, la fàbrica té una plantilla de 347 persones i una superfície ocupada de 8.000 m². Durant la guerra, la fàbrica es col·lectivitza, seguint la dinàmica de les indústries de Granollers i de tot el país. A més, l'any 1937, dos fills de Bonaventura Comas, Peret i Ventura, són assassinats.

Després de la Guerra Civil, Hilados y Tejidos Comas S. A. és una de les principals indústries tèxtils de Granollers, amb una superfície considerable i una plantilla de personal molt extensa. A més, és una de les dues fàbriques que fa el cicle complet de fabricació tèxtil, conjuntament amb Roca Umbert. Quan acaba la guerra, la gestió de la fàbrica passa a Josep Comas, l'únic fill viu de Bonaventura Comas, també conegut com Pepet o Pepitu Comas.

Entre els anys 1943 i 1944, els germans Muñoz i Ramonet compren l'empresa a Josep Comas per un preu de 19 milions de pessetes i en situen la seu al passeig de Gràcia de Barcelona. La fàbrica continua experimentant un creixement important, ara, amb el nom d'Hilados y Tejidos Comas, S. A. El 1943, la fàbrica de Granollers té una plantilla de 375 treballadors i la que l'empresa manté a Sant Feliu de Codines, 205. Per mitjà de diversos documents d'arxiu, se sap que la fàbrica continua l'expansió i el creixement, per diverses llicències d'obres presentades a l'Ajuntament de Granollers entre els anys 1944 i 1952, quan es construeixen noves naus i magatzems i es fan diverses ampliacions del complex industrial.

Durant la dècada de 1950, la fàbrica continua creixent i, segons algunes fonts secundàries, podria haver tingut prop de 800 treballadors i 505 telers. A més, es produeixen alguns avenços, com la introducció del procés d'estampat. L'any 1959, l'empresa, que pertany al Grupo Muñoz, és absorbida per l'empresa Sobrinos de Juan Batlló S. A. i es crea el grup empresarial Unión Industrial Textil S. A., Unitesa, que es mantindrà fins al tancament de l'empresa, l'any 1967. Hi ha altres empreses que formen part del Grupo Muñoz i que passen a ser també Unitesa: Unión Industrial Algodonera S. A., Fàbricas Muñoz S. A., , Algodonera del Pilar S.A., Manufacturas Madurga, S. A. i Industrias Muñoz, S. A. .

L'agost de 1959 s'inaugura l'Economat d'Unitesa a la fàbrica de Granollers que, tal com ja passava en altres empreses, sorgeix de la intenció de posar a disposició dels treballadors tot tipus de productes per al dia a dia, a preus especials.

Durant la dècada dels anys seixanta, la fàbrica comença un procés de davallada que culmina amb el seu tancament, l'any 1967, quan té 412 treballadors.

L'any 1968, es fan part dels pagaments d'indemnitzacions

als treballadors afectats i se celebra un gran acte a la Casa de Cultura Sant Francesc.

L'any 1971, finalitza el cas Unitesa, després de les últimes indemnitzacions als treballadors acomiadats.

La fàbrica, tot i haver tingut diversos canvis de nom al llarg de la seva història de més de 70 anys, sempre s'ha conegut com Ca l'Isidre Comas o Cal Sidru. L'edifici va ser dissenyat per l'arquitecte i escriptor Bonaventura Bassegoda Amigó.

Segons s'extreu de l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya, la fàbrica era un edifici industrial de planta i pis cobert a dues vessants, en un espai quadrangular. Tenia dues façanes: una, al carrer Sant Jaume i una altra, a l'interior. La façana exterior, amb una successió lineal de finestres que, al plànol original, eren obertures el·líptiques. La porta d'accés estava rematada per un gran frontó d'estil clàssic.

Després del tancament de la fàbrica, diverses empreses del sector de serveis, d'iniciatives artístiques i alguns petits tallers utilitzen l'espai de les antigues naus. També esdevé la seu d'entitats granollerines i espai d'assaig de diversos grups musicals, fins a mitjan de la dècada dels anys 2000.

La fàbrica s'enderroca per construir-hi habitatges, però se'n mantenen l'entrada principal i xemeneia.

Història arxivística

La recollida de la documentació es fa cap a l'any 2002 o 2003, quan Vicenç Sáez de Tejada, responsable de l'empresa Tríptic, avisa l'Arxiu Municipal de Granollers (AMGr) de l'existència de documentació en un racó de la nau. Així, es recull i es trasllada als dipòsits de l'AMGr al carrer de l'Olivar, 10 de Granollers.

Posteriorment, es fa un informe inicial amb les dades genèriques del fons el 2011.

El 2022 es fa el tractament documental del fons: neteja, ordenació i classificació de la documentació. Posteriorment, la descripció i la catalogació dels documents del fons físicament i informàticament a la base de dades de Fons i Col·leccions.

El 2025 es fa el tractament documental de l'aportació de documents feta per Ramon Aumedes. Es fa la neteja, classificació i descripció dels documents i s'incorporen a la base de dades Fons i Col·leccions.

L'any 2026 es fa el tractament documental d'uns expedients de treballadors rebuts com a conseqüència de l'ingrés 15/2026. Es descriuen i s'incorporen a la base de dades de Fons i Col·leccions.

Dades sobre l'ingrés

Ingressa per usucapió a l'Arxiu Municipal de Granollers l'any 2003.

L'any 2024 Ramon Aumedes va ingressar documentació de la producció de les fàbriques tèxtils, cal destacar els mostraris de teixits i un plànol de la fàbrica tèxtil de Granollers.

L'any 2026 Felipe Torres Zamora va donar 31 expedients de treballadors a l'AMGr (ingrés 15/2026).

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut

El contingut d'aquest fons s'estructura en 4 grans àmbits, que corresponen al volum de documentació segons les temàtiques: personal, activitat econòmica, economat i models de documents.

L'àmbit de l'empresa que té més documentació és el que fa referència al personal, ja que el fons conté les fitxes, amb fotografies incloses, de cada treballador i treballadora i documentació relativa al personal. També, documentació sobre nòmines, moviments i canvis en la plantilla, així com malalties, liquidacions i baixes del personal.

En aquest cas, també hi ha les liquidacions i baixes de personal de l'última etapa productiva de la fàbrica i del tancament.

Pel que fa a l'activitat econòmica, el Fons Unitesa conté documentació comptable d'entre 1954 i 1967 i llibres majors de comptabilitat de l'any 1961 al 1967. També hi ha un volum important de factures i albarans i altres despeses de 1963 a 1967.

En relació amb l'obra social de la fàbrica, el Fons Unitesa conté documentació sobre l'Economat, des de la seva creació fins al final de la seva activitat; de l'any 1960 al 1967. La documentació fa referència a memòries, inventaris i proveïdors. A més, hi ha un volum important de factures i albarans, que permet veure els productes que es podien trobar a l'Economat i que comprava el personal per al seu dia a dia.

En aquest fons, hi ha documentació dels anys 1941 a 1967, tot i que el volum important és de 1959 i 1967. Per tant, la documentació del Fons Unitesa permet conèixer part de la història de la fàbrica tèxtil en la seva última etapa, com a Unitesa. L'única documentació anterior a aquest període és la de l'any 1941, que correspon a una fàbrica de Sant Feliu de Codines, que podria ser la que tenia l'empresa anterior, Filats i Teixits Comas, SA.

Sistema d'organització

La documentació s'ha organitzat segons les funcions i les activitats de l'empresa, és a dir, mitjançant un **Quadre de classificació** funcional, amb aquestes seccions i subseccions:

1. PERSONAL

- 1.1. Expedients de personal de la fàbrica
- 1.2. Prestacions, assegurances socials i drets del personal
- 1.3. Moviments i canvis de personal
- 1.4. Liquidacions i baixes de personal
- 1.5. Retribucions salarials i previsió de mà d'obra
- 1.6. Higiene, salut i seguretat en el treball

2. ACTIVITAT INDUSTRIAL

- 2.1. Producció i comptabilitat
- 2.2. Factures i albarans
- 2.3. Despeses de l'activitat de la fàbrica
- 2.4. Mostraris

3. ECONOMAT

- 3.1. Proveïdors, comptabilitat i material
- 3.2. Inventaris i memòries
- 3.3. Factures i albarans

4. PLANTILLES I MODELS DE DOCUMENT

- 4.1. Plantilles i models de personal, activitat econòmica i gestió
- 4.2. Suports originals d'emmagatzematge

Informació sobre avaluació i tria

No s'ha efectuat cap tria del material documental. S'ha conservat el fons de l'empresa en la seva totalitat.

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

Condicions d'accés

L'accés a la documentació és obert a tothom.

La consulta de documents que contenen dades personals que puguin afectar l'honor, la intimitat o la imatge de les persones, especialment, dels que contenen dades mèdiques, estarà supeditada a la legislació vigent. Es facilitaran sempre que s'acreditin finalitats epidemiològiques, d'investigació o de docència i, amb l'obligació de dissociar les dades, és a dir, de mantenir les dades d'identificació personal separades de la resta, llevat que la persona n'hagi donat el consentiment. Aquesta reserva afecta especialment els documents aplegats

a les entrades del Quadre de classificació sobre el personal:

- 1.1. Expedients de personal de la fàbrica
- 1.2. Prestacions, assegurances socials i drets del personal
- 1.3. Moviments i canvis de personal
- 1.4. Liquidacions i baixes de personal
- 1.5. Retribucions salarials i previsió de mà d'obra
- 1.6. Higiene, salut i seguretat en el treball.

**Condicions
de reproducció**

La reproducció de documents s'ha de dur a terme d'acord amb les normes de l'Arxiu Municipal de Granollers.

**Llengües i escriptures
dels documents**

Els documents estan escrits en castellà.

**Característiques físiques
i requeriments tècnics**

La documentació, en general, presenta un bon estat de conservació. Com a mesura preventiva, tots els documents han estat sotmesos a una neteja i desinfecció química.

Instruments de descripció

S'ha elaborat la fitxa de fons, l'inventari i el catàleg de documents per quadre de Classificació i cronològic a la base de dades AMGr. Fons i Col·leccions.

Al web de l'AMGr es podrà consultar un catàleg ordenat segons el quadre de classificació dels documents i un de cronològic, la fitxa de descripció de fons i el quadre de classificació. Dins la pàgina del Fons del Quadre de Fons a: www.granollers.cat/arxiu.

ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

**Documentació
relacionada**

A Internet:

- Identificació i descripció de la fàbrica a l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya: <http://invarquit.cultura.gencat.cat/>.

A l'Arxiu Municipal de Granollers:

- Fotografies relacionades amb la fàbrica de Can Comas
- Documents del Fons Ajuntament de Granollers, a les sèries de llicències d'urbanisme, medi ambient i contribució industrial:
 - 1897, Bonaventura i Isidre Comas Gras demanen permís per suprimir dos trams de carrers que travessen uns terrenys de la seva propietat per poder edificar una fàbrica de teixits, al c. de Sant Jaume
 - 1899, Bonaventura i Isidre Comas Gras demanen llicència d'obres per construir una fàbrica tintoreria al c. de Sant Jaume
 - 1926, José Comas Torres, administrador d'Hilados y Tejidos Comas, demana llicència d'obres per ampliar

la fàbrica del c. Sant Jaume

-1934, Josep Comas, representant d'Hilados y Tejidos Comas, per reformar la fàbrica del c. Joan Montaña i Riera.

-1944, Álvaro Muñoz Ramonet demana llicència d'obres per a la construcció d'una nau industrial al solar de HILADOS Y TEJIDOS COMAS, S. A., situat entre els carrers San Jaime i Fontanella.

-1950, Don Manuel Garcia Ranzini, en nom i representació de la societat Hilados y Tejidos Comas, S. A., de la qual és director gerent, demana un permís d'obres de reforma i ampliació de la fàbrica al c. San Jaime, cantonada amb el c. Aníbal

-1951, Hilados y Tejidos Comas, S. A. demana llicència d'obres per construcció d'un magatzem al c. Princesa

-1952, Hilados y Tejidos Comas, S. A. demana llicència d'obres per ampliació de la fàbrica situada al c. San Jaime.

- Documents del Fons Salvador Llobet:
 - plànol de Granollers, dins l'article "La indústria tèxtil a Granollers"
 - estudi dels censos, del 1723 al 1952, de Granollers, sobretot, des del punt de vista del desenvolupament econòmic de la ciutat
 - llistat nominal d'indústries en anys diversos, inclòs llistat de 1952 amb informació i número de processos productius per cada una
 - cens obrer
 - relació des les fàbriques tèxtils a la comarca amb el nombre de treballadors de cada una, de l'any 1943.
- Fonts Orals: Tertúlia del cicle Les tertúlies de l'Arxiu: *Fàbriques i tallers tèxtils a Granollers, més enllà de Roca Umbert*. 3 d'octubre de 2022. Projecte 6 de la Secció de Fonts orals. Disponible al Portal web de l'Arxiu d'Imatges.

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i data

Tractament i descripció dels documents, catàlegs i fitxa de fons: Maria Martínez Martínez, juny- novembre de 2022.
Supervisió del tractament documental: Laura Casanovas Palou, juliol- novembre de 2022
Direcció: Roser Rodriguez Baches

Fitxa de fons modificada el setembre del 2026

Fonts

• Publicacions:

CAMPS I GIRÓ, Albert; LEDESMA PARDO, Joaquim: "Els orígens de la indústria tèxtil a Granollers (1874-1923)". *Lauro*. Núm. 7 (1994). p. 14-19.

CAMPS I GIRÓ, Albert: "La indústria tèxtil a Granollers (1874-1914). Estudi de la contribució industrial". *Actes del XXXIII Congrés Intercomarcal d'Estudiosos*. Granollers. Museu de Granollers – Centre d'Estudis de l'Associació Cultural, 1989. p. 149.

LLOBET REVERTER, Salvador. "La indústria tèxtil". *Butlletí de l'Agrupació Excursionista de Granollers*. Núm 25 (1946). p. 101-102.

- **Prensa:**

LLOBET REVERTER, Salvador. "Indústria tèxtil". *Vallés*. 31 d'agost de 1952. p 42-44.

MONJA, Paco. "El tèxtil a Granollers". *Extra de la Revista del Vallés* núm 977, 31 agost 1995 32 pp.

SOLSONA, Ramon. "Granollers industrial". *Vallés*. 24 d'agost 1949. pp 45-47.

Publicacions La Gralla: Indústria i comerç. Volum I. Granollers, 1927.

Granollers Comunidad Cristiana: La indústria a Granollers. Núm. 845. Granollers, 19p 11-22. Granollers, 1967.

"Fusión de las empresas del Grupo Muñoz". *Vallés*. 18 de gener de 1959. p. 5.

"Inauguración del Economato de UNITESA". *Vallés*, 2 d'agost de 1959. p. 1.

"Los reyes magos en Unitesa". *Vallés*. 10 de gener de 1960. p. 5.

"Información sindical. Entrega de cestas navideñas en UNITESA". *Vallés*. 31 de desembre de 1961.

"Pago de las indemnizaciones pendientes a los trabajadores de la razón social UNITESA de nuestra ciudad". *Vallés*. 22 de juny de 1968. p. 9.

"El caso UNITESA". *Vallés*. 17 d'abril de 1971. p. 33.

Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, maig de 2006.

Per accedir a la documentació adreceu-vos a l'Arxiu Municipal de Granollers al c. de l'Olivar, 10

L'accés als documents el podeu fer dins l'horari d'atenció al públic

Actuació: "**Tractament documental de fons industrials de Granollers**" 2022, subvencionada per l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural dins els projectes per a l'elaboració i la millora d'instruments de descripció i la digitalització de fons del patrimoni documental de Catalunya custodiats en arxiu.

Amb el suport de



Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura